

El pati dels Tarongers

Notícies curtes, resums de conferències i altres documents interessants

- 1 El finançament dels estats compostos, a debat
- 2 La llibertat religiosa a les comunitats autònomes, en el punt de mira de l'Institut d'Estudis Autònòmics
- 3 La nova Llei de mediació en l'àmbit del dret privat, un pas més cap a l'entesa com a repte col·lectiu

El finançament dels estats compostos, a debat

El finançament en el marc dels estats compostos va ser el tema central del seminari "El poder de despesa estatal i la seva incidència sobre les competències autonòmiques", organitzat per l'Institut d'Estudis Autònòmics. En aquests estats les entitats subcentrals han d'acceptar, per poder arribar allà on els seus propis recursos no els permetrien, els fons que l'Estat els destina tot i veure condicionada o fins i tot reduïda al mínim la seva capacitat de decisió en l'àmbit subvencionat. Però és acceptar-ho o refusar els fons amb el cost polític que això comporta davant de la seva pròpia ciutadania.

Prenent com a punt de partida el cas del Canadà, exposat per Alain Noël, professor de Ciència Política de la Universitat de Montreal, els ponents van debatre sobre diferents aspectes relacionats amb l'anomenat *spending power*, el poder que té el govern central per destinar fons a finalitats que s'encabeixen dintre de competències de les entitats subcentrals.

Durant la seva intervenció, Luis Pomed, professor titular de Dret Administratiu de la Universitat de Saragossa i lletrat del Tribunal Constitucional, va presentar el tractament jurisprudencial que fa aquest Tribunal d'aquesta qüestió. Una jurisprudència que s'inicia amb els criteris establerts per la sentència 13/1992 del Tribunal Constitucional. Però aquests paràmetres "no han servit en la pràctica per resoldre el problema" i s'ha demostrat que hi ha "una manca d'eficàcia" en l'aplicació de la jurisprudència, a més del fet que no s'han acotat bé els casos en què l'Estat pot exceptuar els criteris generals que fixa la sentència de 1992.

Precisament l'anàlisi dels casos en què l'Estat està emprant el seu poder de despesa, i com el mateix Estat s'adequa als criteris jurisprudencials, van ser l'objecte de la ponència del professor Manuel Carrasco, titular de Dret Constitucional de la Universitat de Sevilla. Entre altres qüestions va indicar que, davant la proliferació de subvencions, la fonamentació competencial de la qual és dubtosa, l'Estat està treballant en un document relatiu a com els diversos ministeris han de procurar identificar millor el fonament competencial de totes les seves mesures.

Per acabar, la professora Maria Jesús García Morales, titular de Dret Constitucional de la UAB, va fer una àmplia dissertació sobre els convenis com a via d'articulació d'aquest poder de despesa estatal. García Morales va destacar que els convenis verticals són, al menys quantitativament, l'instrument de col·laboració més important entre l'Estat i les comunitats autònomes, i que la gran majoria d'aquests convenis són de contingut financer. Un model que implica un perill de transgressió clandestina del repartiment de competències.

Marta Roglá
Periodista

La llibertat religiosa a les comunitats autònomes, en el punt de mira de l'Institut d'Estudis Autònòmics

L'Institut d'Estudis Autònòmics ha acollit el seminari "La regulació de la llibertat religiosa a les comunitats autònomes", en el qual experts en la matèria de tot l'Estat han intercanviat punts de vista sobre la situació de la regulació de la llibertat religiosa a l'Estat autònom. La Constitució de 1978 no preveu entre la llista de matèries competencials la llibertat religiosa. En tant que dret fonamental, aquesta matèria va ser objecte de regulació per llei orgànica, però el caràcter transversal d'aquest dret, que sovint afecta matèries que són competència de les comunitats autònomes, va fer necessària una regulació tant per part de l'Estat com de les comunitats autònomes. Aquest seminari va permetre analitzar quina ha estat l'actuació de les diferents comunitats autònomes en aquest àmbit i definir una línia de treball amb vista al futur.

Durant la seva intervenció al seminari, Ricardo García García, professor titular de Dret Eclesiàstic de l'Estat de la Universitat Autònoma de Madrid, va fer balanç dels últims vint-i-cinc anys en matèria de regulació jurídica de la llibertat religiosa per les comunitats autònomes. El catedràtic de Dret Eclesiàstic de l'Estat de la Universitat Complutense de Madrid Rafael Navarro Valls va parlar de la llibertat religiosa a les comunitats autònomes des del punt de vista dels reptes que presenta la multiculturalitat en la societat actual. El catedràtic de Dret Administratiu de la Universitat de Cantàbria Juan Manuel Alegre Ávila va analitzar el problema que presenta la llibertat religiosa en matèria d'urbanisme, concretament en relació amb la regulació dels llocs de culte. Finalment, Isidoro Martín Sánchez, catedràtic de Dret Eclesiàstic de l'Estat de la Universitat Autònoma de Madrid, va abordar el tema del finançament de la llibertat religiosa i el paper de les comunitats autònomes en aquest àmbit.

La jornada va coincidir amb la propera publicació del llibre "La libertad religiosa en las comunidades autónomas. Veinticinco años de su regulación jurídica", un treball de recerca realitzat per professors de tot l'Estat sota la direcció del professor Ricardo García García i que edita l'Institut d'Estudis Autònòmics.

Marta Roglá
Periodista

La nova Llei de mediació en l'àmbit del dret privat, un pas més cap a l'entesa com a repte col·lectiu

La capacitat d'entesa com a repte col·lectiu

Hi ha qui pensa que les societats estem abocades al conflicte, a les guerres, al desacord i a la incomprensió, i que la pau és una utopia. La raó que al·leguen és que l'estructura social implica relació i, si hi ha relació, hi ha conflicte. Aquesta afirmació pot resultar desencoratjadora i desmotivadora si s'interpreta de manera negativa. Però també hi ha una interpretació positiva, ja que en tot conflicte hi ha la llavor de l'acord, del consens i de la pau. Per tant, el conflicte no és per força un punt sense retorn, sinó un moment dinàmic de la relació, el pas previ a l'acord. Saber gestionar el conflicte per conduir-lo cap a l'acord és una competència valuosa, positiva, enriquidora, encoratjadora i portadora en si mateixa de valors importants, com la capacitat de convivència, la cooperació, el respecte per l'alteritat, la responsabilitat i la llibertat. I aquests són els valors que hem de desitjar per a una societat justa, cohesionada i democràticament madura.

Saber gestionar el conflicte per aconseguir l'acord és, doncs, una competència important, certament, però sovint escassa. Si bé és cert que les tecnologies de la informació i la comunicació s'han desenvolupat de manera exponencial, per contra, les habilitats per a la comunicació i el diàleg, bàsiques per gestionar conflictes, no han tingut la mateixa expansió. De fet, en les relacions humanes persisteixen encara ara actituds contràries a la capacitat comunicativa, com són la manca d'empatia, la imposició del punt de vista, la intransigència, la prepotència, l'autoritarisme, la projecció en l'altre de les pròpies cre-

ences i valors, la banalització de l'altre, la tendència a jutjar, l'excessiva racionalització i la poca atenció a les emocions pròpies i de l'altre... En definitiva, les dificultats de comunicació són l'origen i la clau de la bona o mala gestió del conflicte. És per aquest motiu que quan les habilitats de comunicació no estan al servei de l'acord, aleshores inevitablement necessitem externalitzar la solució als problemes que no hem estat capaços de gestionar. D'aquesta manera es genera un reforç negatiu respecte dels valors que van en contra de la capacitat comunicativa i la maduresa democràtica.

La societat és dinàmica i cada cop més complexa i diversa, fet que dificulta la bona gestió dels conflictes: els canvis en els models familiars, la major esperança de vida, les relacions laborals, les desigualtats de gènere, la seguretat en el trànsit, la crisi econòmica, l'augment de la població, la convivència en l'espai públic, la gestió de la dependència, l'acollida de persones d'altres indrets... En tots aquests àmbits i situacions hi ha el risc que s'hi generin tensions i conflictes. De fet, en el dia a dia n'hi ha molts que esdevenen conflictes sense resoldre, meres exhibicions de les posicions de força, però també n'hi ha una munió que es resolen amb paciència i atenció o bé en què se cerca l'auxili d'una tercera persona per trobar-hi solució.

Foto: Greg Goodwin

En general, hi ha quatre maneres bàsiques de resolució de problemes. La negociació, la mediació, l'arbitratge i la solució judicial mitjançant la intervenció d'un jutge. En teoria la negociació implica que les parts parteixen d'una situació d'igualtat, per bé que en la pràctica la igualtat sol ser simplement una idea regulativa i el que compta és la capacitat per negociar: és a dir, tenir voluntat d'acord, capacitat de cooperació i reconeixement de les motivacions de l'altra part en conflicte.

La mediació suposa la intervenció d'una tercera persona aliena al conflicte que s'intenta resoldre que ajuda les parts a arribar a un acord. La persona que fa de mitjancera ajuda a fixar quins són els punts en què s'està d'acord i en quins existeix alguna divergència. També ajuda les parts a veure (comprendre) el punt de vista de la persona contrària. El mediador no decideix res, tan sols ajuda a prendre una decisió. És per això que en molts casos en què hi ha una càrrega emotiva intensa, com en l'àmbit que regula el dret de família, és recomanable intentar dur a terme la mediació abans d'anar al jutjat.

L'arbitratge també implica la intervenció d'un tercer, però a diferència de la mediació –en què la persona que fa de mitjancera només ajuda a arribar a l'acord–, en el cas de l'arbitratge les parts en conflicte, de manera voluntària, posen la resolució del problema en mans d'una tercera persona. L'àrbitre no forma part d'un poder de l'estat i no pot imposar el compliment de la seva resolució per la força, però el particular pot demanar al jutjat que executi el que ha ordenat l'àrbitre o bé pot demanar que un tribunal revisi la decisió que ha pres, el laude.

Sens dubte, encara ara, la manera més comuna de resoldre conflictes és posar el cas en mans del jutge. D'aquesta manera s'externalitza totalment la capacitat, els principis i la manera de trobar sortida al problema. La solució judicial hauria de reservar-se per a casos complexos, ja que jutjar és alhora una funció complexa d'un poder de l'estat i suposa que el compliment de les seves decisions es pot imposar per la força. En la pràctica, però, molts dels casos que es veuen en els jutjats podrien haver-se resolt mitjançant la negociació, l'arbitratge o la mediació.

És per això que cal capgirar aquesta tendència a la judicialització de la vida quotidiana i estendre els valors del diàleg i la capacitat d'entesa i els procediments de resolució pacífica dels conflictes a tants àmbits com sigui possible. Aquest és un repte social que cal assumir, un horitzó per garantir la cohesió, la justícia social i la convivència pacífica, ja que com més gran és la complexitat de les societats més necessitat hi ha de desenvolupar els valors i les maneres de fer que poden garantir la pau social. La societat catalana i els poders públics, des de diferents àmbits, demostren que treballen per fer possible aquest camí de la convivència en pau, però encara ara hi ha molts reptes per assolir, dificultats per superar i molta feina per fer. La nova Llei de mediació en l'àmbit del dret privat, en tràmit parlamentari, suposa un pas més en aquest camí. També ho són els treballs en curs per a l'elaboració del Llibre blanc de la mediació a Catalunya. Tant el canvi legislatiu com els resultats del Llibre blanc han de fer possible avançar una mica més perquè la mediació deixi de ser un repte col·lectiu i esdevingui una pràctica habitual en la nostra societat.

Catalunya, liderant solucions innovadores per afrontar el conflicte: la mediació

Històricament Catalunya ha estat un país innovador en la recerca de solucions als problemes. Els exponents més clars són, en primer lloc, la gran tradició pactista en les institucions polítiques catalanes i el desenvolupament del moviment ciutadà per la pau i de la cultura per la pau, singulars a Espanya i a Europa. En aquest àmbit és especialment rellevant que Catalunya s'hagi dotat d'una llei de foment de la pau i que l'Estatut d'autonomia de Catalunya estableixi explícitament el compromís amb tots els pobles per construir un ordre mundial pacífic i just. Catalunya s'ha forjat aquesta fortalesa amb perseverança, ja que en tant que terra d'acollida, ha esdevingut una realitat diversa culturalment i social, marcada per un entorn global complex, que ha sabut transformar en un projecte pacífic de convivència.

En segon lloc, Catalunya ha estat capdavantera i innovadora a Espanya i Europa en la introducció de la mediació com a tractament jurídic de les crisis familiars. La Llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya donava compliment a la Recomanació núm. R (98) 1, aprovada pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa, que postulava aquest instrument per facilitar la solució pacífica de les controvèrsies familiars. Ara la Unió Europea, amb la Directiva 52/2008 i les recomanacions del Consell d'Europa, ha fet un pas endavant en establir aquest procediment de resolució de conflictes en els àmbits del dret civil i mercantil, de la justícia restaurativa i la victimologia, del dret de família i en l'esfera dels conflictes entre la ciutadania i l'Administració, de manera que el Govern de Catalunya ha entomat l'actualització del marc jurídic per fer possible el desenvolupament de la mediació en aquests camps. I és així que la nova Llei de mediació en l'àmbit del dret privat vol donar resposta a aquesta necessitat.

L'Avantprojecte de llei de mediació en l'àmbit del dret privat

Antecedents

En els sis anys transcorreguts des de l'entrada en vigor de la Llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya, tres factors han incidit en la necessitat d'actualització de la Llei. En primer lloc, l'experiència obtinguda amb la implantació efectiva del sistema de mediació. En segon lloc, el debat suscitat en l'àmbit de la Unió Europea arran de la publicació del Llibre verd sobre la mediació i les modalitats alternatives de resolució de conflictes. I, en tercer lloc, la modificació de la Llei d'enjudiciament civil, que preveu específicament la mediació familiar en els procediments de família.

Objectius de la futura llei

Els principals objectius d'aquest projecte de llei de mediació són, en primer lloc, ampliar els àmbits d'intervenció d'aquesta metodologia de resolució de conflictes a les matèries de dret privat. En segon lloc, descarregar els jutjats de Catalunya en els supòsits en què sigui preferible una solució col·laborativa acordada per les parts. En tercer lloc, ampliar els continguts de la Llei 1/2001, de mediació familiar de Catalunya, tant pel que fa a l'ampliació d'àmbits susceptibles de ser tractats amb mediació familiar com pel que fa a la correcció de les mancances que la pràctica havia posat de manifest. I en quart i últim lloc, actualitzar i adaptar la legislació de Catalunya a l'ordenament processal estatal (Llei 15/2005) i a la Directiva europea de mediació (D/2008/52).

Estructura de l'Avantprojecte de llei de mediació

L'Avantprojecte de llei de mediació en l'àmbit del dret privat s'estructura en cinc capítols, tres disposicions addicionals, dues disposicions transitòries, una disposició derogatòria i dues disposicions finals.

El capítol I, dedicat a les disposicions generals, defineix la mediació com un procediment no jurisdiccional de caràcter voluntari i confidencial adreçat a facilitar la comunicació. Determina el seu abast, això és, inclou la mediació civil com a nou instrument per resoldre conflictes sorgits de la convivència ciutadana o social i incorpora nous àmbits d'actuació de la mediació familiar. També determina tant les persones mediadores com les legitimades per participar en un procediment de mediació.

El capítol II estableix els principis que han de regir la mediació: la voluntarietat, la imparcialitat i la neutralitat de la persona mediadora, la confidencialitat, el caràcter personalíssim i la bona fe.

El capítol III regula el desenvolupament de la mediació.

En primer lloc, hi ha la sessió informativa prèvia. Aquí les persones són assessorades sobre el valor, els avantatges i les característiques de la mediació. L'inici de la mediació es pot fer abans de començar el procés judicial o, un cop iniciat, de comú acord a petició de les parts o d'una de les parts, sempre que l'altra o altres n'hagin manifestat l'acceptació. La segona fase és la reunió inicial, on s'explica el procediment, els principis i l'abast de la mediació. En aquesta reunió s'estén l'acta inicial de la mediació i es fa constar, entre altres qüestions, la data, la voluntarietat de les parts i l'acceptació dels deures de confidencialitat. La durada de la mediació, no pot excedir de 60 dies hàbils, des de la reunió inicial, prorrogables només en casos excepcionals, fins a un màxim de 30 dies hàbils més. En la sessió final, s'estén l'acta en què consten els acords assolits de manera clara i concisa.

En aquest capítol també s'hi regula la comunicació del resultat de la mediació, l'homologació dels acords presos i l'actuació i els deures de la persona mediadora.

En el capítol IV, dedicat a l'organització i els registres de mediació, s'hi defineixen la naturalesa i les funcions del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya, que actua bàsicament en conflictes de dret privat en què hi ha hagut trencament de relacions entre persones que han de mantenir vincles en el futur. S'hi defineixen també les funcions dels col·legis professionals que duen a terme mediacions en l'àmbit d'aquesta Llei. Cal destacar la previsió relativa al fet que les administracions locals i altres entitats públiques poden establir serveis de mediació d'acord amb els principis establerts en la Llei.

També s'hi regulen els registres de persones mediadores, es determina la comunicació de dades de la persona mediadora al Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya i es reconeix la retribució de les persones mediadores i el benefici de gratuïtat de què poden gaudir les persones que optin per la mediació a través del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya. La gratuïtat està sotmesa al compliment de les condicions econòmiques establertes per les normes reguladores de l'assistència jurídica gratuïta.

El capítol V estableix el règim sancionador per actuacions o omissions constitutives d'infracció de les persones mediadores. S'hi descriuen els fets constitutius d'infracció, els tipus infractors i les sancions (lleus, greus i molt greus) i la determinació dels òrgans amb competències sancionadores, que són els col·legis professionals als quals pertanyin els mediadors o mediadores. S'hi estableix també específicament el deure de les persones mediadores de respectar els principis de la mediació i les normes deontològiques del col·legi professional al qual pertanyen. Finalment s'hi regula el règim de recursos.

Les tres disposicions addicionals contenen previsions relatives a la creació d'una xarxa de punts d'informació i d'orientació de la mediació, a la subjecció als principis de la mediació, i a la inclusió en els registres de mediadors de persones que exerceixen una professió no subjecta a la col·legiació.

La disposició transitòria primera estableix que el règim aplicable a les mediacions iniciades amb anterioritat a l'entrada en vigor de la nova Llei de mediació serà el que reguli la Llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya.

La disposició transitòria segona regula la situació de les persones mediadores que han superat els requisits de capacitació a l'empara de la Llei 1/2001, de 15 de març, que mantindran la seva inscripció en el Registre General en l'àmbit de la mediació familiar.

La disposició derogatòria estableix la vigència de la Llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya.

Per acabar, la disposició final primera conté un manament al Govern per al desplegament reglamentari de la Llei i la disposició final segona estableix la data d'entrada en vigor un cop s'aprovi al Parlament.

Bruguers Jardí

Gabinet Tècnic. Departament de Justícia